
427

Besluit van 26 oktober 2020, houdende tijdelijke regels omtrent verkiezingen in verband met covid-19 (Tijdelijk besluit verkiezingen covid-19)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 30 september 2020, nr. 2020-0000560496;

Gelet op de artikelen E 10, H 4, zevende lid, J 4, eerste lid, J 19, en M 9, vijfde lid, van de Kieswet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van 7 oktober 2020, nr. W04.20.0353/I);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 16 oktober 2020, nr. 2020-0000600289;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK 1. TIJDELIJKE AFWIJKINGEN VAN HET KIES-BESLUIT

Artikel 1

In afwijking van artikel E 1 van het Kiesbesluit bestaat het stembureau uit ten minste vier en ten hoogste zeven leden.

Artikel 2

In afwijking van artikel H 1 van het Kiesbesluit, zijn de formulieren voor de kandidatenlijsten, bedoeld in artikel H 1, derde lid, van de Kieswet, en voor de verklaringen, bedoeld in de artikelen H 3, vijfde lid, H 4, zevende lid, en H 9, vierde lid, van de Kieswet, gedurende vijf weken voor en op de dag van de kandidaatstelling verkrijgbaar bij elke gemeente. De verklaring, bedoeld in artikel H 9, vierde lid, van de Kieswet is tevens gedurende vijf weken voor en op de dag van kandidaatstelling verkrijgbaar bij het centraal stembureau.

Artikel 3

Bij de kennisgevingen, bedoeld in de artikelen J 1 en M 8 van het Kiesbesluit, wordt de kiezer tevens gewezen op de mogelijkheid van een latere openbaarmaking van de gewijzigde adressen en de zittingstijden

van stembureaus op grond van artikel 5 van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 alsmede op het internetadres waar deze openbaarmaking dan plaatsvindt.

Artikel 4

1. Artikel J 5, tweede lid, van het Kiesbesluit is niet van toepassing.
2. In elk stemhokje bevindt zich een lessenaar.
3. Ten behoeve van het invullen van het stembiljet ontvangt de kiezer rood schrijfmateriaal van een lid van het stembureau.

HOOFDSTUK 2. OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 5

1. Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen verschillend kan worden vastgesteld.
2. Dit besluit vervalt met ingang van de dag dat de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 vervalt.

Artikel 6

Dit besluit wordt aangehaald als: Tijdelijk besluit verkiezingen covid-19.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 26 oktober 2020

Willem-Alexander

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

Uitgegeven de zesde november 2020

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

1. Inleiding

De Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 maakt het mogelijk verkiezingen te houden op basis van de Kieswet en daarbij de maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om verspreiding te voorkomen van het nieuwe coronavirus (SARS-CoV-2), dat de ziekte covid-19 kan veroorzaken. Daartoe kan tijdelijk van de Kieswet worden afgeweken. In verband met de vorenbedoelde maatregelen is het ook noodzakelijk van enkele bepalingen uit het Kiesbesluit af te wijken alsmede enkele bepalingen uit het Kiesbesluit aan te vullen. Daartoe strekt dit besluit. Het besluit regelt geen nieuwe onderwerpen ten opzichte van het Kiesbesluit.

2. Inhoud van het besluit

Er wordt op drie punten van het Kiesbesluit afgeweken. Allereerst wordt herhaald dat het stembureau, in afwijking van artikel E 1 van het Kiesbesluit, minimaal vier leden telt. Dit volgde ook al uit de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19. De in die wet voorziene maatregelen in het stemlokaal inzake het houden van een veilige afstand en de naleving van de maatregelen met betrekking tot de hygiëne en het gebruik van beschermingsmiddelen, leiden ertoe dat het stembureau er nieuwe taken bij krijgt. Om deze taken goed uit te kunnen voeren, zijn ten minste vier personen noodzakelijk.

Ten tweede wordt geregeld dat de formulieren ten behoeve van de kandidaatstelling, in afwijking van artikel H 1 van het Kiesbesluit, gedurende niet drie, maar vijf weken vóór en op de dag van de kandidaatstelling verkrijgbaar zijn bij elke gemeente. Deze wijziging houdt verband met artikel 2 van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19. Daarin is geregeld dat kiesgerechtigden niet pas vanaf twee weken voor de dag van de kandidaatstelling, maar al vanaf vier weken voorafgaande aan de dag van de kandidaatstelling een verklaring van ondersteuning mogen afleggen op het gemeentehuis. Om dat te kunnen doen, moeten de kandidatenlijsten eerder opgemaakt kunnen worden. De voorgestelde aanpassing maakt dit mogelijk.

De derde en laatste verandering ten opzichte van het vigerende Kiesbesluit is dat niet langer is voorgeschreven dat zich in het stemhokje een lessenaar met rood schrijfmateriaal bevindt. In plaats daarvan wordt bepaald dat de kiezer rood schrijfgerei ontvangt van een lid van het stembureau. Op deze manier wordt het makkelijker gemaakt dat de potloden tussendoor worden gereinigd. Het moment waarop de kiezer het schrijfgerei ontvangt, wordt in het midden gelaten. Daarmee wordt ruimte geboden aan de uitvoeringspraktijk.

Naast de genoemde afwijkingen wordt het Kiesbesluit op twee punten aangevuld. Op grond van artikel J 1, eerste lid, van het Kiesbesluit maakt de burgemeester onder andere de adressen en openingstijden van de stembureaus aan het adres van de kiezer bekend. Op grond van artikel M 8 van het Kiesbesluit brengt het college van burgemeester en wethouders de dagen en tijdstippen waarop de in de gemeente gevestigde briefstembureaus extra zitting houden ter openbare kennis. Het kan voorkomen dat omstandigheden verband houdend met het coronavirus, het noodzakelijk maken om op een laat moment nog wijzigingen aan te brengen in de stemlocaties. Zo kunnen er op grond van artikel 5 van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 op een later moment nog stembureaus worden

aangewezen waarvan de toegang is beperkt tot kiezers die wonen of verblijven op de locaties waar deze stembureaus zitting houden. Op basis van dezelfde rechtsgrondslag kan ook de locatie waar een (brief)stembureau zitting houdt op een later moment nog worden gewijzigd. Om kiezers er attent op te maken dat deze wijzigingen kunnen plaatsvinden, wordt voorgeschreven dat kiezers op deze mogelijkheid geattendeerd worden. Dat kan bijvoorbeeld door toevoeging van de zin: «Als gevolg van het coronavirus kan het nodig zijn om op het laatste moment wijzigingen aan te brengen in de locatie waar een of meer stembureaus zitting houden. Kijk voor actuele informatie over en adressen van stemlokalen op de website van de gemeente: www.gemeentenaam.nl».

3. Verhouding tot andere regelgeving

De wijze waarop de leden van algemeen vertegenwoordigende organen in de zin van artikel 4 van de Grondwet en de leden van de categorie ingezetenen van het algemeen bestuur van een waterschap worden gekozen, is geregeld in de Kieswet. Om verspreiding van het coronavirus te voorkomen, is het noodzakelijk om ook in het verkiezingsproces enkele maatregelen te nemen. Sommigen daarvan vereisen dat er afgeweken wordt van de regeling en procedures zoals die in de Kieswet zijn vastgelegd. Dat is geregeld in de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19.

Hoewel de in het onderhavige besluit opgenomen aanvullingen op het Kiesbesluit en enkele tijdelijke wijzigingen in procedures zoals die daarin zijn neergelegd, direct samenhangen met de in de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 opgenomen maatregelen, vindt deze algemene maatregel van bestuur zijn rechtsgrondslag, evenals het Kiesbesluit, rechtstreeks in de Kieswet. De inhoud van de bepalingen in dit tijdelijke besluit blijft binnen de wettelijke grondslagen van de Kieswet. Anders geformuleerd: op een verkiezing zijn de Kieswet en het Kiesbesluit van toepassing, voor zover daarvan niet wordt afgeweken in respectievelijk de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 of het onderhavige besluit.

4. Inwerkingtreding en vervallenverklaring

Omdat afwijking van het Kiesbesluit alleen mogelijk gemaakt hoeft te worden ten behoeve van de onderdelen van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 die in werking treden, en dat wetsvoorstel in gedifferentieerde inwerkingtreding voorziet, treedt deze algemene maatregel van bestuur in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen verschillend kan worden vastgesteld.

De noodzaak om af te kunnen wijken van hetgeen in het Kiesbesluit is voorgeschreven bestaat alleen als de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 in werking treedt en zolang die wet niet is vervallen. Daarom wordt geregeld dat dit besluit op hetzelfde moment vervalt als de genoemde wet.

5. Advies en consultatie

VNG en NVVB

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) zijn met een gezamenlijke reactie gekomen.¹ In zijn algemeenheid konden zij zich vinden in het aan het voorgelegde ontwerpbesluit. Met juistheid hebben zij er in hun reactie op

¹ Reactie van de VNG/NVVB d.d. 14 september 2020 over het ontwerpbesluit Tijdelijk besluit verkiezingen COVID-19.

gewezen dat niet alle onderdelen van dit besluit tijdig voor de herindelingsverkiezingen van dit jaar in werking kunnen treden. In het bijzonder artikel 2, dat erin voorziet dat de formulieren ten behoeve van de kandidaatstelling vanaf 5 weken voorafgaand aan en op de dag van de kandidaatstelling beschikbaar zijn op het gemeentehuis, zal pas effect kunnen hebben op de in 2021 te houden verkiezing van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Om misverstanden hieromtrent te voorkomen is artikel 5 van dit besluit aangepast in die zin dat bij koninklijk besluit kan worden besloten om een of meer artikelen – zoals artikel 2 – op een later tijdstip in werking te laten treden.

In hun advies geven de VNG en de NVVB voorts aan het belangrijk te vinden dat kiezers worden geïnformeerd over de locaties en zittingstijden van alle stembureaus. De regering deelt die opvatting. Terecht veronderstellen de VNG en de NVVB dat de in artikel J 1 van het Kiesbesluit neergelegde verplichting tot het aan het adres van de kiezer bezorgen van de adressen en de openingstijden van de stemlokalen ook de adressen en de openingstijden van de zogenoemde bijzondere stembureaus omvat. Immers, op grond artikel J 4, eerste lid, van de Kieswet wijst het college van burgemeester en wethouders voor elk stembureau een geschikt stemlokaal aan. Dit omvat mede de stembureaus in de zin van artikel J 1, derde lid, van de Kieswet. De reden dat de mobiele stembureaus in artikel J 1 van het Kiesbesluit wél expliciet worden genoemd, houdt verband met het feit dat zij op verschillende locaties zitting houden. De in artikel J 1 van het Kiesbesluit bedoelde kennisgeving heeft dus betrekking op alle binnen de gemeente zitting houdende stembureaus, inclusief de stembureaus met beperkte toegang in de zin van de artikelen 3 en 4 van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19.

Kiesraad

Ook de Kiesraad oordeelt in zijn advies positief over het aan hem voorgelegde ontwerpbesluit.² In zijn advies vraagt de Raad aandacht voor een omissie in artikel 4 van dit besluit. Daarin is geregeld dat iedere kiezer, ten behoeve van het invullen van het stembiljet in het stemhokje, rood schrijfmateriaal krijgt van een lid van het stembureau. Het voorschrift in het Kiesbesluit dat zich in ieder stemhokje rood schrijfmateriaal dient te bevinden, artikel J 5, tweede lid, is met het oog daarop expliciet buiten toepassing verklaard. In hetzelfde lid is echter ook voorgeschreven dat zich in elk stemhokje een lessenaar bevindt. Deze lessenaar is bedoeld om het stembiljet op te leggen, zodat de kiezer het stembiljet eenvoudiger kan invullen. Dat voorschrift dient, zoals de Kiesraad opmerkt, behouden te blijven. Het besluit is in deze zin aangepast.

Artikelsgewijs

Artikel 1

Op grond van artikel 8, eerste lid, van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 moeten tijdens de zitting van het stembureau steeds ten minste vier stembureauleden aanwezig zijn. Om misverstanden te voorkomen, wordt hier een expliciete uitzondering op artikel E 1 van het Kiesbesluit gemaakt, waarin hetzelfde geregeld wordt.

---

² Advies van de Kiesraad d.d. 14 september 2020, kenmerk: 2020-0000541114, over het Tijdelijk besluit verkiezingen Covid-19.

Artikel 2

Op grond van artikel 2 van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 wordt de in artikel H 4, derde lid, van de Kieswet gegeven termijn voor het afleggen van een verklaring van ondersteuning verlengd van twee weken naar vier weken. Om die reden moet de periode waarin onder andere het formulier voor het afleggen van een ondersteuningsverklaring verkrijgbaar is op het gemeentehuis worden verlengd. Deze bepaling regelt dat de formulieren die zien op de kandidaatstelling vanaf vijf weken voor en op de dag van de kandidaatstelling beschikbaar moeten zijn.

Artikel 3

Het is belangrijk dat kiezers geïnformeerd worden over de locaties en zittingstijden van stembureaus. Deze informatie wordt ingevolge het Kiesbesluit uiterlijk op de vierde dag voor de stemming aan het adres van de kiezers bezorgd; het drukken ervan geschiedt uiteraard al eerder. Het is mogelijk dat omstandigheden verband houdend met het coronavirus het noodzakelijk maken om kort voor de dag van de stemming toch nog wijzigingen aan te brengen die gevolgen hebben voor de stemming of de stemopneming. Artikel 5 van de Tijdelijke wet verkiezingen covid-19 bevat daarvoor de grondslag. Als dat gebeurt, dan is de informatie die aan het adres van de kiezers is bezorgd over de stembureaus en hun locaties mogelijk niet meer helemaal juist. In deze bepaling wordt voorgeschreven dat de burgemeester de kiezers op deze mogelijkheid wijst. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de openbare kennisgeving, bedoeld in artikel M 8 van het Kiesbesluit, van de openbare kennisgeving van het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage van de dagen en tijden waarop briefstembureaus extra zittingen houden.

Artikel 4

In artikel J 5 van het Kiesbesluit is voorgeschreven dat zich in elk stemhokje een lessenaar met rood schrijfmateriaal bevindt. Dit voorschrift wordt niet van toepassing verklaard. In plaats daarvan is geregeld dat een kiezer van een lid van het stembureau rood schrijfmateriaal krijgt om het stembiljet mee in te vullen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren